

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Tento Program proti šikanování je součástí Minimálního preventivního programu ZÁKLADNÍ ŠKOLY A MATEŘSKÉ ŠKOLY, NOVÝ JIČÍN, DLOUHÁ 54, příspěvkové organizace pro školní rok 2016/2017.

1. Co je šikana

Jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně týrá a zotročuje spolužáka, spolužáky a používá k tomu manipulaci a agresi.

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci
- je pakované a často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ponížit, zastrašit, ohrožit
- oběť se neumí bránit, trpí dlouhodobě

Základní formy šikany

- fyzická šikana: bití, vydírání, poškozování věcí, sexuální násilí, loupeže
- psychická šikana: nadávky, pomluvy, zesměšňování, vyhrožování

Šikana není

- jednorázový konflikt, jednorázová nevhodná poznámka, vtip, rvačka
- vyčlenění žáka z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit mu či pobavit se na jeho úkor

2. Prevence šikany

Každý pedagog, obzvláště třídní učitel, je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy.

Je povinen zejména:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- udržovat ovzduší důvěry mezi dětmi a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- informovat děti i rodiče, na koho se obrátit při problémech- třídní učitel, výchovný poradce, schránka
- důvěry, vedení školy, linka důvěry...
- pozitivně vyzdvihovat ohleduplné a vstřícné chování žáků, vzájemnou pomoc a ohleduplnost a spolupráci mezi spolužáky
- sledovat ve vyučovacích hodinách a o přestávkách vzájemné chování mezi spolužáky a nebýt lhostejný k projevům agresivity
- k agresivnímu chování vyjádřit odsuzující postoj přiměřeným způsobem

Žáci se během školního roku zúčastní preventivních aktivit ve spolupráci s PhDr. Letým (PPP Nový Jičín), SVP Nový Jičín, CPP Renarkon Ostrava.

3. Jak poznáme, že by mohlo jít o šikanu?

Příklady přímých znaků šikany:

- soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého žáka, pokud to tento žák těžko snáší a trpí tím
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů
- jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“ či „otroka“
- často opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí, někdy je oběť dohnána až k projevům zoufalství
- na žáka je vyvíjen nátlak k vykonávání nemorálních až trestných činů

Příklady nepřímých znaků šikany:

- (potenciálně šikanovaný) žák se o přestávkách zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů nebo mimo třídu, vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě
- jeho prospěch se nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí, ve třídě, v šatně...
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů, nevolnost, bolení hlavy...
- má-li promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený

4. Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup.
3. Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.
 - Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:
 - Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je.
 - Kdo je agresorem, kolik agresorů je. Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
 - Co, kdy, kde, a jak dělali agresori obětím?
 - K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 - Jak dlouho šikana trvá?
4. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.
5. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. NIKDY neřešit problém před celou třídou!
6. Zajistit ochranu oběti šikany.
7. Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou.
 - NIKDY konfrontace obětí a agresorů!
 - Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
8. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, metodik prevence sociálně patologických jevů, případně psycholog).
 - Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti /stupně 1-3 počáteční šikana, 4-5 šikana v pokročilém stádiu/, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
9. Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
10. Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...).
11. Pokud se situace řeší pouze odchodem některých žáků, měl by odejít agresor, nikoli oběť!

Krizový plán pro řešení šikanování

(Eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde. Uvést způsob, jak jsou žáci a jejich zákonní zástupci každý školní rok seznámeni s tím, jak šikanu poznají a na koho se mají obrátit o pomoc (třídního učitele, ŠMP,...). Z krizového plánu mají jednoznačně vyplynout kompetence jednotlivých osob a specifický postup a způsob řešení. Konkrétně je nutné rozpracovat dva typy scénářů.)

Krizový plán A – řešení zárodečného stádia šikanování *(Situace, které škola zvládne řešit vlastními silami. Do této skupiny patří postupy pro počáteční stadia šikanování a rámcový třídní program pro řešení zárodečného stadia šikanování.)*

1. Podezření na šikanu jsou všichni pedagogičtí pracovníci povinni neprodleně ohlásit školnímu poradenskému pracovišti – ŠPP (metodikovi prevence, výchovné poradkyni, a vedení školy.
2. ŠPP provede rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
 - rozhovory jsou vedeny za přítomnosti nejméně 2 dospělých osob (svědci) a jsou písemně zaznamenávány všechny podstatné informace, které svědci stvrdí svým podpisem
3. Na základě vstupních informací jsou vytipováni další svědci.
4. O výsledních rozhovorech ŠPP informuje vedení školy.
5. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
 - rozhovory jsou vedeny za přítomnosti nejméně 2 dospělých osob (svědci) a jsou písemně zaznamenávány všechny podstatné informace, které svědci stvrdí svým podpisem
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. ŠPP ve spolupráci s vedením školy zajistí ochranu obětem:
 - o situaci jsou prokazatelně informováni všichni ped. pracovníci daného stupně,
 - jsou přijata speciální opatření k předcházení pokračování šikany – např. zaměřené pozorování aktérů šikany při dozorech, přeřazení agresorů či oběti do jiného třídního kolektivu (popř. doporučení změny školního prostředí), zapojení asistentů pedagoga apod.
8. Informace z rozhovorů předá ŠPP vedení školy, které ve spolupráci s třídními učiteli rozhodne o výchovných opatřeních:
 - a. Napomenutí třídního učitele.
 - b. Důtka třídního učitele.
 - c. Důtka ředitele školy.
 - d. Zhoršená známka z chování.
9. O situaci a přijatých opatřeních jsou informováni rodiče všech hlavních aktérů šikany.

2. Řešení šikany v pokročilém stádiu

(Situace, kdy škola potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a policií. Sem patří řešení případů pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči oběti. Při práci se třídou externího realizátora, by měl být na programu přítomen pedagogický pracovník školy, který v něm bude pokračovat.. Uvést konkrétní jména osob včetně kontaktů na ně, se kterými bude škola spolupracovat – např.příslušný preventista OO Policie ČR, pracovník příslušného Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, etoped nebo psycholog poskytující terapii agresorům popř. obětem, pracovník organizace poskytující intervence ve třídách – např. Centrum Nové naděje Frýdek – Místek, PPP Nový Jičín, ...)

Krizový plán B – řešení pokročilého stádia šikanování - výbuch skupinového násilí vůči oběti

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Informování vedení školy a ŠPP.
6. Nahlášení policii.
7. Vlastní vyšetřování – ve spolupráci s policií:
 - a. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
 - b. Nalezení vhodných svědků.
 - c. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
 - d. Zajištění ochrany obětem.
 - e. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

2. Řešení šikany v pokročilém stádiu

(Situace, kdy škola potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a policií. Sem patří řešení případů pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči oběti. Při práci se třídou externího realizátora, by měl být na programu přítomen pedagogický pracovník školy, který v něm bude pokračovat.. Uvést konkrétní jména osob včetně kontaktů na ně, se kterými bude škola spolupracovat – např.příslušný preventista OO Policie ČR, pracovník příslušného Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, etoped nebo psycholog poskytující terapii agresorům popř. obětem, pracovník organizace poskytující intervence ve třídách – např. Centrum Nové naděje Frýdek – Místek, PPP Nový Jičín, ...)

V případě velmi závažné šikany škola spolupracuje s orgány činnými v trestném řízení, OSPOD, rodiče budou informováni o možnosti kontaktů na další odbornou pomoc.

Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikanování

(Aktivity mají vést k vytváření bezpečného prostředí - podporovat solidaritu a toleranci, vědomí sounáležitosti, vytvářet podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy, rozvíjet spolupráci mezi dětmi a jejich vzájemný respekt, rozvíjet jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince. Pokud se na prevenci podílí externí realizátor, měl by být na jeho programu přítomen pedagogický pracovník školy, který v něm bude pokračovat.)

1. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Prvouka	Povinnosti žáka, šikana, osobní bezpečí, chování v krizových situacích, chování v silničním provozu, ochrana před agresivními jedinci- prožitková aktivita, dramatizace	Mgr. Vařeková
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Vařeková

2. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel Mgr.
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Zákostelská
Prvouka	Osobní bezpečí, protiprávní jednání (krádež, týrání...) - diskuse, předávání informací	Mgr. Zákostelská

3. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Zákostelská
Prvouka	Mezilidské vztahy – chování podporující dobré vztahy, komunikace (řeč zvuků a slov – omluva, vytváření modelových situací), odlišnost lidí a jejich vzájemná rovnost, lidské vztahy, principy slušného chování – dramatizace, předávání informací	Mgr. Zákostelská

4. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Zákostelská
Přírodověda	Osobní bezpečí – ochrana proti agresivitě a šikaně - dramatizace	Mgr. Zákostelská
Vlastivěda	Mezilidské vztahy, příbuzenské vztahy, chování na poště, u lékaře, v obchodě – vytváření modelových situací, hry, dramatizace, právo a spravedlnost – práva a povinnosti žáka školy, protiprávní jednání (krádež, šikana, osobní bezpečí, chování při požáru) – vytváření modelových situací	Mgr. Zákostelská
Tělesná výchova	Chování fair-play	Mgr. Krupová

5. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Machýčková
Přírodověda	Osobní bezpečí, ochrana proti agresivním jedincům – vytváření modelových situací	Mgr. Machýčková
Řečová výchova	Osobní bezpečí, ochrana proti agresivním jedincům – vytváření modelových situací, práva a povinnosti, dodržování pravidel – vytváření modelových situací, dramatizace	Mgr. Machýčková

6. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Machýčková
Přírodopis	Chování ke zvířatům, vytváření modelových situací, lidské rasy – předávání informací	Mgr. Machýčková
Dějepis	Kulturní rozdíly, předávání informací	
Občanská výchova	Struktura rodiny, mezilidské vztahy, rovnoprávné postavení mužů a žen, víra náboženství, svoboda, mravní hodnoty jedince – diskuse, základní pravidla společenského chování, úcta k člověku, rovnocennost, problémy lidské nesnášenlivosti, rovnoprávnost národnostních menšin, základní lidská práva, šikana, diskriminace, trestná činnost, chyby při poznávání lidí – předávání informací, diskuse, vytváření modelových situací	Mgr. Machýčková

7. ročníky (třídy)³⁾ /žáky v 7. ročníku ve školním roce 2016/2017 škola nemá/

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	
Občanská výchova	Struktura rodiny, mezilidské vztahy, rovnoprávné postavení mužů a žen, víra náboženství, svoboda, mravní hodnoty jedince – diskuse, základní pravidla společenského chování, úcta k člověku, rovnocennost, problémy lidské nesnášenlivosti, rovnoprávnost národnostních menšin, základní lidská práva, šikana, diskriminace, trestná činnost, chyby při poznávání lidí – předávání informací, diskuse, vytváření modelových situací	

8. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Machýčková

Zdravotní výchova	Vztahy mezi lidmi – kamarádství, láska, pravidla soužití, bezpečné chování – komunikace s vrstevníky, neznámými lidmi, skryté formy násilí – šikana, sexuální zneužívání – komunikace se službami odborné pomoci, sebepoznání, sebepojetí, seberegulace, sebekontrola, zvládání problémových situací, respektování sebe sama i druhých, přijímání druhého názoru – vytváření modelových situací, dramatizace, předávání informací	Mgr. Krupová
--------------------------	--	---------------------

9. ročníky (třídy)³⁾

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Český jazyk	Příležitostně - diskuse vycházející z daného čteného textu	Mgr. Machýčková
Občanská výchova	Náboženství, sekty – diskuse, předávání informací, práva dítěte, lidská práva – diskuse, předávání informací, odpovědnost rodičů za výchovu dětí – dramatizace, vytváření modelových situací, diktatura, anarchie - diskuse	Mgr. Machýčková
Zdravotní výchova	Vztahy ve dvojici – partnerství, manželství, rodičovství – vytváření modelových situací, vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – diskuse, modelové situace, skryté formy násilí a zneužívání, konfliktní krizové situace - modelové situace, diskuse, předávání informací, morální rozvoj a prosociální chování - diskuse	Mgr. Krupová

Ve speciální třídě podle vzdělávacího programu ZŠ speciální budou žáci vedeni k tématu v českém jazyce, prvouce, vlastivědě, přírodovědě, řečové výchově, pracovním vyučováním, tělesné výchově průřezově dle dané situace. ŠVP ZŠ speciální je koncipován cyklicky.

Řečová výchova: řeč zvuků a slov, řeč těla, komunikace v různých situacích, řešení konfliktů

Pracovní vyučování: práce dospělých a práce dětí

Prvouka: základní návyky společenského chování, vztahy mezi členy rodiny

Vlastivěda: základní lidská práva, práva dětí, protiprávní chování a jeho důsledky, trestná činnost mládeže

Vyučující speciální třídy je Mgr. Vařeka.

Žáci 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. a 9. ročníku se zúčastní v rámci vyučování prožitkových programů vedených pracovníky Renarkonu Ostrava v plánovaných dohodnutých termínech. Už v minulosti jsme využili nabídky CPP Renarkon Ostrava a byli jsme s prožitkovými programy velmi spokojeni, proto chceme v této spolupráci pokračovat.

Zajištění vzdělání pedagogických a nepedagogických pracovníků v problematice šikanování

(Ředitelé mají zajistit vzdělávání pracovníků pedagogických i nepedagogických pracovníků v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Vzdělávání poskytuje např. projekt. Minimalizace šikany www.minimalizacesikany.cz , v.o.s.. Fakta www.fakta.cz ,KVIC Nový Jičín www.kvic.cz)

Název a zaměření vzdělávání ³⁾	Počet hodin	Realizátor – organizace, odborník	Počet školených pedagogů

³⁾ Přidejte řádky podle potřeby

Vzdělávání pedagogů bude probíhat dle zájmu pedagogických pracovníků a finančním možností školy.

Pedagogičtí pracovníci byli a budou informováni osobně na pedagogických radách i mimo ně podle potřeby školy metodikem prevence a budou jim doporučeny, případně předány veškeré dokumenty a příručky týkající se prevence rizikového chování.

Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců s programem proti šikanování

(Podle met. pokynu jsou s krizovým plánem pro řešení šikanování vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci a jejich zákonní zástupci – doporučujeme je seznámit s přílohou. č. 3 metodického pokynu, kde jsou uvedeny možné příznaky šikanování. PPP Nový Jičín nabízí školám uspořádání besedy pro zákonné zástupce žáků na téma šikanování, jejímž účelem je předání informací o tomto jevu a zlepšení spolupráce mezi školou a rodiči při jeho řešení.)

Rodiče mají možnost se seznámit s programem proti šikanování na třídních schůzkách, mohou se informovat u školního metodika prevence rizikového chování telefonicky či osobně, případně přes ředitele školy. Naše škola si klade za cíl snížit rizikové chování žáků v rámci možností.

Zpracovala: Mgr. Eva Krupová

Schválil: Mgr. Milan Pernický